

תאריך: 23.10.2006

בתשובה נא לציין: 31450

לכבוד
מר עמיר פרץ
שר הביטחון

כבוד השר,

**הנדון: הזכות לחיי משפחה בשטחים –
הקריטריונים לאיחוד משפחות ולרישיונות ביקור**

1. נבקש שתתערב במדיניות הפוגעת באזרחיות בחיי המשפחה של אזרחים מהשורה בשטחים.
2. מציאת בת זוג או בן זוג, חיים משותפים עם, הבאת ילדים – אלו מהחוויות המעצבות את חיינו של אדם ושבהן הוא מממש את עצמו. הקן המשפחתי הוא לרבים מקור של תמיכה, נוחם, המשכיות וסולידאריות. המשפחה תוארה כתא היסודי של חברה אנושית.
3. במלחמה כבשלום אנשים נישאים ומולידים ילדים. הצורך בכך הוא כוח מניע שאין שני לו. אין נושא אזרחי יותר מחייהם המשותפים של בני-זוג וילדיהם. הזכות לחיי משפחה היא זכות יסוד. לא מדובר בסוגיה פוליטית או ביטחונית – זו סוגיה אנושית בכל מובן.
4. חיי המשפחה של האוכלוסייה האזרחית בשטחים הפכו למרמס. בניגוד לכל היגיון משפטי, צבאי או מדיני, גיבשה ישראל מדיניות הגובה מחיר כבד ואכזרי דווקא מהאוכלוסייה האזרחית המובהקת. את המחיר משלמים נשים, פעוטות וילדים. המחיר הוא בפגיעה בנפשם של ילדים, בהרס המרקם החברתי, ובחסימת האפיק של חיי משפחה כדרך לחיים יוצרים ולא אלימים.
5. פנייתי נוגעת לזכות של תושבי שטחים לקיים בהם חיי משפחה כשבני-זוגם אינם מחזיקים בתעודת זהות של השטחים. ישראל מונעת זאת ע"י סירוב להעניק רישיונות ביקור לבני הזוג שאינם תושבים וכן בסירוב לאשר איחוד משפחות.

ההסדרים עד שנת 2000 ומדיניות ההקפאה הנוהגת היום

6. עד שנת 2000 נהגו בשטחים הסדרים שנועדו לתת מענה לזכותם של התושבים לחיי משפחה. הסכמי אוסלו קבעו הסדרים למתן תושבות בשטחים. אחד הקריטריונים הוא בני זוג וילדים של תושבי השטחים. עוד נקבעה מחויבות הצדדים להעניק תושבות גם לאנשים אחרים, כדי לקדם ולשדרג איחוד משפחות. ההסכמים אומצו אל תוך החקיקה הצבאית.
- בסוף שנות התשעים נכנסו לשטחים רבבות מבקרים ברישיונות ביקור מדי שנה. מבקרים אחרים נכנסו בוויזות של משרד הפנים.

במקביל, בעקבות עתירות לבג"ץ, התחייבה המדינה לתת מעמד תושבות לבני-זוג של תושבי השטחים שהיו נשואים בשנים 1990-1992, אם בן הזוג הזר ביקר בשטחים בתקופה זו. קבוצה נוספת זכאית לרישיונות ביקור ארוכי טווח. עוד התחייבה המדינה בפני בית-המשפט למכסות שנתיות למתן תושבות (תחילה 2,000 משפחות בשנה ולאחר מכן 4,000).

הסדרים אלו לא כיבדו באופן מלא את הזכויות המשפחתיות של התושבים, אך היו צעד בכיוון נכון.

7. בפרוץ האינתיפאדה הקפאה ישראל את הנושא. המדיניות שנקטה היא לא לטפל כלל בבקשות לרישיונות ביקור ולאיחוד משפחות למעט -

א. רישיונות ביקור לילדי תושבים עד גיל 16, לצורך מימוש זכותם להירשם ולקבל מספר מזהה;

ב. "מקרים הומניטריים חריגים". מדובר בקטגוריה צרה ביותר. פיצול משפחה והפרדת ילדים מאחד מהוריהם אינם נחשבים לבעיה הומניטרית הנופלת בקטגוריה זו.

8. במשך שש שנים ניתנו רישיונות ביקור בודדים, לרוב לאחר התערבות משפטית או דיפלומטית. מספרם הגיע לכל היותר לאחוזים בודדים מהמספרים שנהגו קודם לכן.

הצד המשפטי: מדיניות בלתי-חוקית

9. בבג"ץ 7052/03 עדאלה נ' שר הפנים קבעו שמונה משופטי בית-המשפט העליון, שזכות האדם לחיים משותפים עם בן זוגו במקום מגוריו היא חלק מהותי מהזכות לחיי משפחה ולכבוד האדם. כך, השופט לוי מציין כי הוראת השעה, נשוא אותה עתירה, פוגעת ב"זכותו של אדם לחיי משפחה, בה גלומות שתי זכויות-משנה, אשר דומה כי בלעדיהן אין בה ממש – זכותו היסודית של אדם להינשא לבחירת לבו על-פי רצונו והשקפתו, וזכותו כי יינתן לו ולבני משפחתו לקיים את חייהם בצוותא אף מבחינת מיקומו הגיאוגרפי של התא המשפחתי, אותו הם בחרו לעצמם."

10. המשפט הישראלי והבינלאומי ודיני הכיבוש מחייבים לכבד את חיי המשפחה של התושבים.

11. הקפאת תחום רישיונות הביקור ואיחוד המשפחות במשך למעלה משש שנים קורעת את מירקם החיים התקינים, שעל שמירתו מופקדת ישראל כמעצמה כובשת.

12. המדיניות בלתי-חוקית גם בהיותה גורפת.

13. בעניין עדאלה החליטו רוב השופטים, שלא להתערב בחוק שהגביל איחוד משפחות. זאת לאור האיפוק ביחס לחקיקת הכנסת, זמניות האיסור, החריגים שבו ותכליתו שתוארה כמניעת פיגועים והצלת חיי אדם ממש. אולם בענייננו אין תכלית ביטחונית.

אותם אנשים ממש, שנמנעת כניסתם לשטחים כדי להתאחד עם בני-זוגם, יכולים היו להיכנס לישראל עצמה, ואף לקבל בה אזרחות, לו היו נשואים לאזרחים ישראלים. הייתכן שכניסתה של ירדנית לשטחים, שישראל בהליכי התנתקות מהם, מסוכנת יותר מכניסתה לישראל גופא?

14. למדיניות עשויות להיות אחת משתי מטרות.

האחת – דמוגרפית-גזענית. בעוד ישראל ממשיכה להזרים אזרחים ישראלים להתנחלויות, היא דוחפת את התושבים המוגנים להגר. עליהם לבחור בין חיים בארצם לחיים עם משפחתם. הם יכולים לרשום את ילדיהם במרשם האוכלוסין (כך שמספר התושבים הרשומים אינו מצטמצם), אך רק בחו"ל הם יכולים לגדלם יחד עם בני-זוגם.

מעבר לפסול הברור שבתכלית כזו, היא תמוהה נוכח הכוונה להתנתק מהשטחים. מה לישראל ולמספר הפלסטינים שיחיו ברמאללה או בשכם?

השנייה – ענישה קולקטיבית. בידוד השטחים מהעולם ע"י עצירת מתן רישיונות הביקור תורמת למשבר ההומניטארי בהם. הניתן לתאר חבל ארץ מודרני כשכל תחנות הגבול סגורות למבקרים? הרס המשפחות פוגע ישירות באוכלוסייה האזרחית, ומיועד לשבש את חייה ולזרוע סבל וייאוש. אזרחים מוחזקים כבני ערובה כאמצעי פסול ללחץ על הרשויות והארגונים הפלסטיניים.

15. מבחינה משפטית, מדובר במדיניות פסולה מכל וכול.

מבחינה מדינית, מדובר במדיניות חסרת תבונה.

שינוי המדיניות יביא לשיפור מיידי ומורגש בחיי היום-יום של תושבים פלסטינים מהשורה – ללא מחיר ביטחוני, כלכלי או תדמיתי מצד ישראל.

16. נבקשך להורות לצבא להנהיג בדחיפות מדיניות, לפיה קשר זוגי מהווה קריטריון מספיק לאיחוד משפחות ולרישיון ביקור, בכפוף (אך ורק) להיעדר סיכון ביטחוני פרטני חמור שצפוי ברמה גבוהה של ודאות מבן-הזוג הזר, וממנו בלבד.

17. נודה לתשובתך בהקדם, שכן אנו שוקלים את המשך צעדינו במישור המשפטי.

בכבוד רב,

יוסי וולפסון, עו"ד

העתקים:

עו"ד מני מזוז, היועץ המשפטי לממשלה
עו"ד אסנת מנדל, מנהלת מחלקת הבג"צים בפרקליטות המדינה
אלוף יוסף משלב, מתאם הפעולות בשטחים
אל"מ פנינה שרביט ברוך, ראש מחלקת דין בינלאומי בפרקליטות הצבאית הראשית
אל"מ יאיר לוטשטיין, יועמ"ש גדמ"ע
סא"ל דוד בנימין, רע"ן אזרחי ובינלאומי, מחלקת דבל"א בפרקליטות הצבאית הראשית
תא"ל כמיל אבו רוקון, ראש מנהא"ז